

בעזה שיי"ת

ספר

התשובה

♦ פרשת תולדות ♦

מדריך ומורה דרך להרוצים לעלות מעלה מעלה
בדרך התשובה, שאי אפשר להגיע לתורה לשמה
בלי שיעשה תשובה מקודם.

בפרשה זו יבואר:

- א. במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד בו.
- ב. בעל תשובה אהוב ונחמד לפני הבורא ושכרו הרבה.
- ג. יש להקדוש ברוך הוא תענוג גדול מהבעל תשובה.
- ד. הקדוש ברוך הוא מעטר את הבעל תשובה בכתרים.
- ה. בית יש לו לבעל תשובה בגן עדן.

על ידי הלימוד בספר הזה יתבונן בשכלו הזך כי
יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם
הזה מכל חיי העולם הבא, וכמה שעות מימי חייו
הלכו לבטלה.

יוצא לאור שנת תשס"ו לפ"ק
ברוקלין נוא יארק

בס"ד

ספר

התשובה

והוא

סדר תיקוני תשובה

הספר נדפס לזכות הרבים,

ומתחלק בחינם לכל דורש ומבקש

הרשות נתונה לכל מי שברצונו להדפיס קטעים מספר זה או
כל הספר בכל לשון שהוא בכל מדינה ומדינה, כדי להרבות
תורה ויראת שמים בעולם ולעזור לבות אחינו בני ישראל
לתשובה שלימה.

שם המחבר לא נזכר, כי לא הבאנו בו אומר
הבא מן החדש רק דברים בשם אומרם,
וקבל האמת ממי שאמרה

- פרשת תולדות**..... ו
- א.** פרק יב..... ה
- ב.** במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים
יכולים לעמוד בו..... ה
- ג.** זהר הקדוש פרשת משפטים קו ב..... ה
- ד.** ראיה מן התורה שבמקום שבעלי תשובה עומדים וכו'..... ו
- ה.** אור החיים במדבר יד יז..... ו
- ו.** החוטא ושב בתשובה הוא בבחינת קודש קדשים
(ולא רק קולף)..... ז
- ז.** כלי יקר ויקרא ו ט..... ז
- ח.** ערכם של מעשי הצדקה של בעלי התשובה מעולה ביותר... ח
- ט.** מלבי"ם יחזקאל לג יט..... ח
- י.** בעל תשובה אהוב ונחמד לפני הבורא ושכרו הרבה..... ח
- יא.** אורחות צדיקים שער העשרים ושה..... ח
- יב.** כפי גודל רשעו בעבר כן יגדל טרחו ועמלו..... ט
- יג.** עקידת יצחק שער ק הערה א..... ט
- יד.** דגל מחנה אפרים הפטרת נצבים..... י
- טו.** יש להקדוש ברוך הוא תענוג גדול מהבעל תשובה..... י
- טז.** קדושת לוי פרשת שמיני..... י
- יז.** הקדוש ברוך הוא מעטר את הבעל תשובה בכתרים..... יב
- יח.** אוהב ישראל לקוטים חדשים פרשת יתרו..... יב
- יט.** שטר ערבות שהקדוש ברוך הוא יעלה את בעל התשובה
למעלה ממעלת הצדיקים..... יג
- כ.** הקנה דיבור המתחיל ענין יראת המקום..... יג
- כא.** מקום ושער מיוחד יש לבעלי תשובה. אפילו במצב
שמלאכי השרת מאסו בהם - הופכים לראש..... יד

י	כב.	יערות דבש חלק ראשון דרוש טו
טו	כג.	פרק י"ג
טו	כד.	במקום שבעלי תשובה עומדים - המשך
טו	כה.	זהר הקדוש פרשת משפטים קו א
טז	כו.	בית יש לו לבעל תשובה בגן עדן
טז	כז.	ילקוט שמעוני בראשית פרק ב' רמז כ'
יז	כח.	רק מי שנטמא יכול להשיג שלימות
יז	כט.	ישמח משה פרשת חקת דף סו"א
יח	ל.	ב' טעמים לכך שמקום שבעלי תשובה עומדים וכו'
יח	לא.	חסד לאברהם מעין ה נהר מח
יט	לב.	קדושת לוי קדושה רביעית פורים
יט	לג.	דוגמא נוספת
יט	לד.	אוהב ישראל לקוטי נ"ך
יט	לה.	יסוד התשובה
כ	לו.	פרק ד'
	לז.	קודם שיבאר דרכי תשובה אחר שפשפש ומצא, נביא קצת דברים המעוררין את האדם לתשובה
כ	לח.	ראוי לכל איש שיחוס על עצמו, שהרי אפילו בעלי חיים בורחין מן האש ומן המים במקום שיראו סיבת מיתתם ..
כא	לט.	צריך לעשות תשובה, שפגם בכל העולמות
כב	מ.	שערי תשובה לרבינו יונה
כג	מא.	מלחמה להי בעמלק
	מב.	(ב) הצדיק הקדוש רבי נתן אדלער זי"ע במלחמתו הגדולה להביא משיח
כג	מג.	(ג) הצדיק הקדוש בעל דברי חיים זי"ע מגלה לנו סודות נוראים
כד		

פרשת תולדות

פרק יב

במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד בו

זהו הקדוש פרשת משפטים קו ב

ואשלם נחומים לו ולאבליו, הא אתחזי דמיתא איהו, (אלל) אין ודאי מיתא איהו, וקיימא בחיין, דהואיל (ס"א אלל ולאי חי איכו וקיימא בחיין, וכוואיל) ואיהו רשע מית אקרי, מהו ואשלם נחומים לו ולאבליו, אלא קודשא בריך הוא עביד טיבו עם בני נשא, דכיון דעאל מייג שנין ולהלאה, פקיד עמיה תרין מלאכין נטורין דנטרי ליה, חד מימיניה וחד משמאליה, כד אזיל בר נש בארע מישר אינון חדאן ביה, ואתקיפו עמיה בחדוה, ומכרוזן קמיה ואמריין הבו יקר לדיוקנא דמלכא, וכד אזיל בארע עקימו, אינון מתאבלן עליה ומתעברן מניה, כיון דאתקיף ביה קודשא בריך הוא ואנהיג ליה בארע מישר, כדין כתיב ואשלם נחומים לו ולאבליו, ואשלם נחומים לו בקדמיתא, דאיהו אתנחם על מה דעבד בקדמיתא, ועל מה דעבד השתא ותב בתיובתא, ובתר כן ולאבליו, אינון מלאכין דהוו מתאבלן עליה כד אתעברו מניה, והשתא דאתהדרו בהדיה הא ודאי נחומים לכל סטריין. והשתא איהו חי ודאי, חי בכל סטריין, אחיד באילנא דחיי, וכיון דאחיד באילנא דחיי כדין אקרי בעל תשובה, דהא כנסת ישראל תשובה אופ הכי אקרי, ואיהו בעל תשובה אקרי, וקדמאי אמרו בעל

תשובה ממש, ועל דא אפילו צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד (נ) במקום שבעלי תשובה עומדים.

תרגום:

ואשלם נחומים לו ולאבליו, הרי נראה שמת הוא, (אלל) כן ודאי מת הוא ועומד בחיים, שהואיל (ס"א אלל ולאי חי הוא ועומד בחיים, וואיל) והוא רשע מת נקרא. מהו ואשלם נחומים לו ולאבליו. אלא הקדוש ברוך הוא עושה טוב עם בני אדם, שכיון שנכנס משלש עשרה שנים והלאה, מצוה עמו שני מלאכים שומרים ששומרים אותו, אחד מימינו ואחד משמאלו.

כאשר הולך בן אדם בדרך ישר הם שמחים בו ומתחזקים עמו בשמחה, ומכריזים לפניו ואומרים הבו כבוד לדיוקן המלך. וכאשר הולך בדרך עקומה, הם מתאבלים עליו ונעברים ממנו. כיון שמחזיק בו הקדוש ברוך הוא ומנהיג אותו בדרך ישרה, אז כתוב ואשלם נחומים לו ולאבליו. ואשלם נחומים לו בראשונה, שהוא מתנחם על מה שעשה בראשונה ועל מה שעושה עכשיו ושב בתשובה, ואחר כך ולאבליו, אלו המלאכים שהיו מתאבלים עליו, כאשר נעברו ממנו. ועכשיו שהוחזרו אתו, הרי ודאי נחומים לכל צדדים.

ועכשיו הוא חי ודאי. חי בכל צדדים, אוחו בעץ החיים. וכיון שאוחז בעץ החיים אז נקרא בעל תשובה, שהרי כנסת ישראל תשובה אף כך נקראת, והוא בעל תשובה נקרא, וקדמונים אמרו בעל תשובה ממש. ועל כן אפילו צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד (נ) במקום שבעלי תשובה עומדים.

ראיה מן התורה שבמקום שבעלי תשובה עומדים וכו'

אור החיים במדבר יד יז

ועתה יגדל נא וגו'... גם רמז הכתוב במאמר ועתה, שיקח תשובתם של ישראל, ואומרו יגדל נא, על דרך אומרם זכרונם לברכה (סנהדרין ט) במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, והטעם שיותר מתקדש שמו כשמטיבים הרשעים את דרכיהם, והוא אומרו יגדל נא, פירוש יהיה יותר גדולת ה' עתה כשיחזרו בתשובה אחר המרד:

גם רמז בתיבת נא, על דרך אומרם (אבות פקד ד' משנה י"ז) יפה שעה אחת בתשובה וכו'.

החוטא ושב בתשובה הוא בבחינת קודש קדשים (ולא רק קודש)

כלי יקר ויקרא ו ט

מצות תאכל במקום קדוש בחצר אוהל מועד יאכלוהו. פירש רש"י במקום קדוש ואיזהו בחצר אהל מועד, ומכל מקום במקום קדוש מיותר. גם תאכל יאכלוהו אחד מהם מיותר, ומשמעות הלשון הוא שיש כאן בחינת האוכל והנאכל. בחינת האוכל, היינו שהכהן האוכל אותה צריך שידע שאכילתו משלחן גבוה היא ומן הדין שתהיה המנחה כליל לגבוה זולת שהקדוש ברוך הוא נתן לו חלקו מאישיו, ואם כן צריך הכהן לאכול חלקו במקום שנאכל חלק גבוה דהיינו בחצר אהל מועד כי שם מקום המזבח, ואף על פי שבאמת המקום ההוא קדוש מכל מקום אין קפידא על האוכל מצד קדושת המקום כי אם מצד שצריך להסמיך אכילתו אל אכילת המזבח להורות שכמו שאכילת המזבח מכפר כן אכילת הכהנים, הבעלים מתכפרין בהם:

אמנם בחינת הנאכלת היא המצה, מצד היותו נקיה מן השאור יש במצה צד קדושה על כן נאמר מצות תאכל במקום קדוש. כי מצד בחינת המצה יש קפידא שיהיה המקום קדוש. ואחר כך נתן טעם על שניהם כי על מ"ש בחצר אוהל מועד יאכלוהו. זהו לפי שחלקם נתתי אותה מאשי. על כן צריכין שניהם להיות במחיצה אחת, ועל מ"ש מצות תאכל במקום קדוש. נתן טעם ואמר קודש קדשים היא כחטאת וכאשם. כי החטאת והאשם הבאים על כפרת החטא נקראו קודש קדשים כי הצדיק גמור שלא חטא כלל קודש הוא לה' אבל החוטא ושב בתשובה הוא קודש קדשים, כי במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד בה, (נכחות לו עמוד ב') ורבותינו זכרונם לברכה אמרו (יומא פו עמוד ב') שהעושה תשובה מאהבה הזדונות נעשין לו כזכיות, כמו שיתבאר בעזרת השם לקמן פר' וילך. וזה מדרגה גדולה שאינו בצדיק גמור מלבד שאר מעלות שזכרו רבותינו זכרונם לברכה שם, על כן דין הוא שיהיה החטאת קודש קדשים, וכן המצה צריכה מקום קדוש מזה הטעם כי גם היא קודש קדשים מצד הרחקת השאור שבעיסה המחלל קדושת האדם:

ערכם של מעשי הצדקה של בעלי התשובה מעולה ביותר

מלבי"ם יחזקאל לג יט

ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם הוא יחיה - ר"ל אז יחיה ברשעתו הקודם ובמשפט וצדקה שעושה עתה, כי לפי ערך שהיה רשע מקודם יגדל יתר מה שעתה עושה משפט וצדקה, כמו שאמרו במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד:

בעל תשובה אהוב ונחמד לפני הבורא ושכרו הרבה

אורחות צדיקים שער העשרים וששה

ואל יחשב בעל - תשובה, שהוא מרחק ממעלת הצדיקים מפני החטאים והעונות שעשה - אין הדבר כן, אלא אהוב ונחמד לפני הבורא יתברך כאלו לא חטא מעולם, ולא עוד אלא ששכרו הרבה, שהרי טעם טעם חטא ופרש ממנו וכבש יצרו. ואמרו חכמים, במקום שבעלי - תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמד (נכוח לז, ג). כלומר, מעלתם גדולה ממעלתם של אלו שלא חטאו מעולם, מפני שהן כובשין את יצרם יותר מהם. וכל הנביאים כלם צוו על התשובה (נכוח סז), ואין ישראל נגאלין אלא בתשובה (סנהדרין ז, ג). וכבר הבטיחה התורה, שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן, ומיד הם נגאלין, שנאמר, "והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה, הברכה והקללה אשר נתתי לפניך, והשבת אל לבבך וגו'. ושבת עד ה' אלהיך וגו'. ושב ה' אלהיך את שבותך ורחמך, ושב וקבצך וגו'" (דברים ל, א - ג). גדולה תשובה, שמקרבת את האדם לשכינה, שנאמר (השוע יז, ג), "שובה ישראל עד ה' אלהיך" (יומא פו, א), ונאמר, "ולא שבתם עדי נאם ה'" (עמוס ז, ו). ונאמר, "אם תשוב ישראל נאם ה' אלי תשוב" (יחזקאל ז, א); כלומר, אם תחזור בתשובה - בי תדבק:

התשובה מקרבת את הרחוקים. אמש היה זה שנוא לפני המקום ברוך הוא, משקץ ומרחק ומתעב, והיום הוא אהוב ונחמד וקרוב וידיד. וכן אתה מוצא, בלשון שהקדוש - ברוך - הוא מרחיק את החוטאים בו מקרב את השבים, בין יחיד בין רבים, שנאמר, "והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי" (השוע ג, א). על יכניה ברשעתו נאמר, "כתבו את האיש הזה ערירי וגו'" (יחזקאל כג, ז), "אם יהיה כניהו בן יהויקים מלך יהודה חותם על יד ימיני, כי משם אתקנך וגו'" (שם סז, כז);

וכיון ששב בגלותו, נאמר בזרבבל בנו, "ביום ההוא נאם ה' צבאות, אקחך זרבבל בן שאלתיאל עבדי נאם ה', ושמתוך כחותם" (חגי ב, כג):
 כמה מעלה מעלת התשובה! אמש היה זה מבדל מהשם אלהי ישראל יתברך, שנאמר, "עונותיכם היו מבדלים בינכם לבין אלהיכם" (ישעיה נט, ט); צועק ואינו נענה, שנאמר, "גם כי תרבו תפלה אינני שמע" (ישעיה נט, ט); ועושה מצוות וטורפין אותן בפניו, שנאמר, "מי בקש זאת מידכם רמס חצרי" (ישעיה סט, יז), "מי גם בכם ויסגר דלתים" (מלכאי א, ז), "עלותיכם ספו על זבחיכם ואכלו בשר" (ויחזקאל ז, כא) - והיום הוא מדבק בשכינה, שנאמר, "ואתם הדבקים בה' אלהיכם" (דברים ז, ז); צועק ונענה מיד, שנאמר, "והיה טרם יקראו ואני אענה" (ישעיה סה, כז); ועושה מצוות ומקבלים אותן בנחת ובשמחה, שנאמר, "כי כבר רצה האלהים את מעשיך" (קהלת ט, ז); ולא עוד, אלא שמתאוה להם, שנאמר, "וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמניות" (מלכאי ג, ז):

כפי גודל רשעו בעבר כן יגדל טרחו ועמלו

עקידת יצחק שער ק הערה א

גם כן לו לצדקה כמאמרו חכמינו זכרונם לברכה "מחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה". (ר"ל גם ההסתכלות לעשות הטוב אף אם לא תעבור כח ללא אל הפועל) תחשב לבעליה למעשה טוב, והנה בעבור כל הסבות האלה צדקו דחכמינו זכרונם לברכה במאמר שהחל בו הרב זכרוננו לברכה באמרם "במקום שבעלי תשובה עומדים אפילו צדיקים גמורים אין עומדים שם":

אפם כל זה רק במי ששב מאהבה, ר"ל בעבור הכרתו את האמת ואהבתו את הטוב והמישרים אשר התעוררו בקרבו אחרי אשר היה מלפנים שקוע ביון מצולת הסכלות והבערות, ובמעמקי הרשעה, כי הוא לבדו כיתאמץ ויתחזק בכל מאמצי כחו ועולם ידו להכריח טבעו, אל הטוב והישר, באופן שגם כל עונותיו הראשונים בעצמם יחשבו עתה לו לצדקה יען כי לפי גודל רשעו הקדום עולם הרגלו עד עתה אך להרע, כן יגדל גם עתה טרחו ועמלו לעמוד נגד טבוע ולהפוך לבו אל אהבת הצדק והמשירים תחת כי היה מלפנים נוטה רק אל התאוה והתמדה אשר על כן

חדל להשכיל ולהטיב, וממנו אמרו חכמינו זכרונם לברכה בצדק "גדולה תשובה שאפילו זדונות נעשו לו כזכויות"

בדרך משל

דגל מחנה אפרים הפטרת נצבים

שׁוֹשׁ אֲשִׁישׁ בַּה' תְּגִיל נַפְשִׁי בֵּאלֹהֵי יְגוֹ' (יִשְׁעִי ס"א, י'). לְבַאֵר זֶה נִרְאֶה עַל פִּי דֹאִיתָא בְּגִמְרָא (יומא פ"ז). כְּשֶׁעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה מֵאֲהָבָה זְדוֹנוֹת נַעֲשׂוּ לוֹ כְּזִכּוּיֹת, וְהַמְּשַׁל בּוֹזָה הוּא כְּמוֹ זֵרְעִים שֶׁנִּזְרְעוּ בְּקֶרֶקַע כְּשֶׁנִּרְקֵבִין אֲזִי מוֹצִיא צְמַחֲזִין וְכֵן הֶעֱנִין כֹּאֵן בְּעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה מֵאֲהָבָה, וְזֶהוּ שׁוֹשׁ אֲשִׁישׁ בַּה' פִּירוּשׁ שֶׁעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה מֵאֲהָבָה וְזֶהוּ אֲשִׁישׁ תְּגִיל נַפְשִׁי בֵּאלֹהֵי שֶׁנַּעֲשֶׂה אֱלֹהֵי שְׁלִי שֶׁהִיא עַל יְדֵי אֲהָבָה, וְזֶהוּ כּוֹוֹנַת הַפְּסוּק (סוֹטָע י"ד, ז') שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֶלְקִיךָ פִּירוּשׁ שִׁיעֲשֶׂה אֱלֹהֵי שְׁלִיךְ וְזֶהוּ עַל יְדֵי אֲהָבָה, וְזֶהוּ הַגְּמֵרָא (יומא פ"ז). גְּדוּלָּה תְּשׁוּבָה שֶׁמִּגַּעַת עַד כֶּסֶף הַכְּבוֹד פִּירוּשׁ שֶׁהִבְעַל תְּשׁוּבָה בְּעֲצֻמוֹ מִגִּיעַ עַד בַּחֲנִינָת כֶּסֶף הַכְּבוֹד וְנַעֲשֶׂה מִרְכָּבָה לְקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא וְנַעֲשֶׂה אֱלֹהֵיו וְזֶהוּ בְּמִקּוֹם שְׁבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה עוֹמְדִים אֵין צְדִיקִים גְּמוּרִים יְכוּלִים לַעֲמוֹד, וְזֶהוּ פִירוּשׁ הַפְּסוּק (דְּנַכִּים י"ח, י"ג) תְּמִים תְּהִיָּה עִם ה' אֶלְקִיךָ הֵיִינוּ תְּמִים תְּהִיָּה כְּשֶׁתְּהִיָּה עִם ה' אֶלְקִיךָ שֶׁהִיא הַתְּשׁוּבָה מֵאֲהָבָה כְּנִזְכָּר לַעֲלִיל, וְזֶהוּ תְּגִיל נַפְשִׁי בֵּאלֹהֵי וְאָמַר כִּי הַלְּבִישְׁנִי בְּגָדֵי יִשַׁע פִּירוּשׁ דְּבָרִים שֶׁבְּגָדַת בָּהֶם נַעֲשֶׂה מֵהֶם יִשַׁע שֶׁנַּעֲשׂוּ לוֹ כְּזִכּוּיֹת. וְמַעֲלִיל, דְּבָרִים שֶׁמַּעֲלֵת בָּהֶן צְדָקָה יַעֲטִנִי מֵהֶם נַעֲשֶׂה צְדָקָה כְּנִזְכָּר לַעֲלִיל, וְאֵם תֹּאמַר הַאֵיךְ אֶפְשֶׁר זֶה שֶׁמַּעֲבִירוֹת נַעֲשֶׂה זִכּוּיֹת עַל זֶה אָמַר כִּגְנָה זְרוּעִיָּה תְּצַמִּיחַ שֶׁהִיא עַל יְדֵי הַזְּרִיעָה שֶׁנִּרְקֵב בְּקֶרֶקַע הִיא מוֹצִיאָה פִירוֹת כֵּן הַדְּבָר הַזֶּה שֶׁעַל יְדֵי הַחֲטָאִים נַעֲשִׂין כְּזִכּוּיֹת כְּנִזְכָּר לַעֲלִיל וְהֵבֵן בּוֹזָה מֵאֵד:

יש להקדוש ברוך הוא תענוג גדול מהבעל תשובה

קדושת לוי פרשת שמיני

וּנְבֵא לְבַאֵר מִקּוֹדֶם מֵאֲמַר חֲכָמֵינוּ זְכָרוֹנָם לְבָרְכָה בְּמִסְכַּת אֲבוֹת (נבא, ר') אֹמֵר אֵיזָה דֶּרֶךְ יִשְׂרָאֵל שִׁיבוֹר לוֹ הָאָדָם כֹּל שֶׁהוּא תְּפֹאֲרַת לַעֲוִשִׂיָּה וְתְּפֹאֲרַת לוֹ מִן הָאָדָם כּו', כִּי הִנֵּה יְדוּעַ גּוֹדֵל מַעֲלוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה, וְרָצָה בְּנוֹ לֵהִיוֹת לוֹ לַעֲם סְגוּלָּה מְכַל הָעַמִּים לַעֲבוֹד אוֹתוֹ יוֹם וְלַיְלָה בְּלֵב תְּמִים. וְהִנֵּה יְדוּעַ גּוֹדֵל מַעֲלוֹת הַצְּדִיקִים הָעוֹבְדִים אוֹתוֹ בְּלֵב

שלם שהם מושלים כביכו"ל בהקדוש ברוך הוא כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (מועד קטן טז עמוד ז') צדיק מושל ביראת אלהים, מי מושל בי צדיק, והם למעלה ממדריגות המלאכים. ולפי זה נאמר בכוונת הכתוב (ישעיה ס"א) שוש אשיש בה', כי שלמה המלך עליו השלום אמר (מגיל י"א) בן חכם ישמח אב, ואנו נקראים בנים למקום. ונמצא כשהצדיק עובד את ה' אזי כביכו"ל השם יתברך מקבל תענוג מאדם הזה. והנה דרך משל, לאב שיש לו בן והבן ההוא לא יחסר לו כלל שהון ועושר בביתו והאב יש לו מזה תענוג שהולך לבנו כאשר לבו חפץ. והנה להבן ההוא שנתן לו השם יתברך כל טוב אין לו תענוג מזה שנתן לו השם יתברך רב טוב וברכה, רק התענוג הבן ההוא הוא מה שהאב יש לו תענוג מאתו זהו שמחתו ותענוגו. כך הצדיק העובד את ה' ומוכן לרב טוב הצפון לו לעתיד לבוא אך החזוה והשעשועים שלו שהשם יתברך יש לו תענוג מעבודתו. וזהו שוש, כלומר שאני שוש בשמחה רבה מחמת אשיש בה', שאני מביא שמחה בה' בשביל זה אני שמח שמחה רבה שזכיתי לכך להביא חזוה להשם יתברך קרוץ מחומר כמוני ישמח את הבורא ברוך הוא אשר ידו בכל משלה. והנה הטעם מה שהשם יתברך מקבל תענוג מעבודת האדם יותר מאלף אלפי אלפים כתות מלאכים שעובדים אותו, כי ידוע שיצר לב האדם רע מנעוריו ומיד לפתח חטאת רובץ, ואף על פי כן כשאדם פונה עצמו מכל עסקיו ומתחיל לעבוד את הבורא בשמחה ובלב שלם לעשות נחת ליוצרו ומתגבר על יצרו שלא לילך אחר תאוות לבו אזי השם יתברך יש לו תענוג גדול במה שהוא מכניע את היצר הרע לעבוד את השם יתברך בלב שלם:

וזה כוונת חכמינו זכרונם לברכה (סנהדרין טז.) במקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד, כי הקדוש ברוך הוא מקבל תענוג מבעל תשובה יותר מהצדיק גמור, שהצדיק גמור אין לו יצר הרע כבר ובקל הוא עובד אותו אבל הבעל תשובה שעד עתה היה יצרו מתגבר עליו ועכשיו שיבר אותו ומכניע אותו עד לעפר ואז להשם יתברך תענוג גדול ממנו. וזה כוונת חכמינו זכרונם לברכה (אבות ג, א) איזה דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהוא תפארת לעושיה, דהיינו שכל עסקיו יחשוב שיעשה תענוג להשם יתברך שיתפאר השם יתברך עמו וזהו שיהיה תפארת לעושיה, דהיינו להשם יתברך שהוא ברא אותו.

ומפרש ותפארת לו, כלומר למה הוא תפארת להשם יתברך ממנו ולא מכל המלאכים והשרפים. ואמר מן האדם, כלומר עבור שהוא אדם לבוש בגשמיות ואף על פי כן הוא מתגבר את עצמו לעבוד אותו בלב שלם ומזה בעצמו השם יתברך מתפאר עצמו עם בריותיו יותר מכל המלאכים והשרפים שעובדים אותו:

הקדוש ברוך הוא מעטר את הבעל תשובה בכתרים

אוהב ישראל לקוטים חדשים פרשת יתרו

ויאמר ה' אל משה רד העד בעם וגו' ויאמר משה גו' אתה העדותה בנו גו' ויאמר ה' אל משה לך רד ועלית אתה ואהרן גו'. לכאורה אינו מובן התשובה שהשיב ה' למשה במה שאמר לא יוכל העם לעלות. ורש"י זכרונו לברכה פירוש ממה שאמר הקדוש ברוך הוא עוד לך רד, כי היה צריך התראה בשעת מעשה אבל לא נודע לנו מזה תשובה למשה על דבריו. ונקדים מה דאיתא במדרש וזה לשונו. כשעלה משה למרום ראה שהקדוש ברוך הוא יושב וקושר כתרים לאותיות אמר משה מי מעכב על ידך. אמר לו הקדוש ברוך הוא חזור לאחורך. והראה לו את עקיבא בן יוסף שהיה דורש על כל קוץ וקוץ תילי תילי הלכות. עד כאן לשון המדרש. והנה ידוע אשר הכתרי האותיות הם התגין על האותיות שעטנ"ז ג"ץ. והם נקראים כתר בעלי תשובה וכמחכמינו זכרונו לברכה (נלכות לז): במקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד שם וכל זה הוא טובה גדולה מאתו יתברך שמו שגומל חסד עם הבעלי תשובה למשוך להם חיות מעולם העליון אשר אין שם אחיזת החיצונים כלל. כי עד הנה היה נמשך חיותם ממקור הטומאה רחמנא ליצלן וכמבואר ברמב"ם זכרונו לברכה, שהקשה מניין נמשך חיות לאדם שעבר עבירה שיש בו כרת רחמנא ליצלן עיין שם. אבל כשעלה בלבו לעשות תשובה באמת ובמסירת נפש מיד נפרד החיות שלו מן הקליפות ובשביל זה הכין השם יתברך עולמות עליונים המה התגין הנזכר לעיל למשוך להם חיותם משם. והנה משה רבינו הוא היה במדרגה גבוה מאוד עד שהיתה השכינה מדברת מתוך גרונו. וכאשר עלה למרום וראה את הכתרים מן בעלי תשובות אמר מי מעכב על ידך. היינו היאך יעלה על דעת לב אחד מישראל לעשות נגד רצונך חלילה, וחשב בלבו כיון שיקבלו ישראל את התורה אזי יהי גם המה במדרגה

הזאת. והשיב לו הקדוש ברוך הוא חזור לאחורך. היינו שאמר לו הבט וראה במדריגה התחתונה. ואז תראה בני אדם המשוקעים בין הקליפות רחמנא ליצלן מפני הסתת היצר. וכאשר יתחרטו על עונותיהם וישבו אלי במסירת נפש בשבילם אני קושר הכתרים הנזכר לעיל. ולזה הראה לו את עקיבא בן יוסף שהיה ממשפחת גרים. וגם הוא בעצמו לא היה תלמיד חכם מנעוריו כמו שאמר רבי עקיבא בעצמו כשהייתי עם הארץ (פסחים ט:). ואחר כך זכה להוסיף חידושים רבים בתורה הקדושה ונזדכך גופו עד שיצאה נשמתו באחד. בשביל אנשים כיוצא בו הכינותי הכתרים איש איש לפי מדריגתו להמשיך לו חיותו, וזהו שאמר משה להקדוש ברוך הוא כי אתה העדותה בנו כו' ומי יעבור חלילה נגד רצונך. על זה השיב לו הקדוש ברוך הוא לך רד כלומר הסתכל במדריגה התחתונה כנזכר לעיל. ואז תבין שבהכרח להתרות פעם שנית וכפירוש רש"י זכרונו לברכה. רק ועלית אתה ואהרן:

שטר ערבות שהקדוש ברוך הוא יעלה את בעל התשובה למעלה ממעלת הצדיקים

הקנה דיבור המתחיל ענין יראת המקום

וגם לא יאמר האדם מה אעשה עתה עם התשובה כי עברתי עבירות גדולות והריני לפני ה' כשרץ טמא וכמצורע מוחלט ולא יקבלני הקדוש ברוך הוא, זה אני לוקח עלי בערבות שוודאי הקדוש ברוך הוא יקבל תשובתו וימחול כל עונותיו ויעלהו למעלה ממעלת הצדיקים, הוא שאמרו רבותינו זכרונו לברכה במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד שם ועל כן צעק הנביא כי לא אחפוץ במות הרשע כי אם בשובו, ואל יאמר אדם הריני זקן ועברו ימי בעבירה ועתה אם אחזור יאמר העולם אוי לו לאותו זקן שלא הניח עבודה זרה שלא עבדה ועתה שנזקן ונחלש הוא שב בתשובה ואינו מתבייש לא מהשם יתברך ולא מהאדם אל יקשיב לדבריהם, רק ישוב בתשובה לפני השם יתברך ויקבל תשובתו ויכפר על כל מה שעשה, יהודה התודה ונתכפר ואנשי נינוה שבו מדרכם הרעה וישבו בתענית והתודו עוונם ונתכפר ונמחל להם כי עברו ז' מצות שנצטוו בני נח,

מקום ושער מיוחד יש לבעלי תשובה. אפילו במצב שמלאכי השרת מאסו בהם - הופכים לראש.

יערות דבש חלק ראשון דרוש טו

והנה כשבא ישעיה אצלו מחמת חוליו, כי חזקיהו הלך לשיטתו דהוא מלך, ואם כן אין לו פחד מעידן ריתחא, אז הוכיח לו ישעיה בשם ה' כי יענש היותו מבטל מפריה ורביה, ואמר חזקיהו כי חזי ברוח הקדש דיהיו לו בנין רשעים. אבל תדע כי ודאי לנביאים וכן מלאכי מעלה נגלה היותו איש צדיק ורשע, כמו שכתבו התוספות [נדה טז עמוד ב' דיבור המתחיל הכל] אף דצדיק ורשע לא קאמר אבל בנבואה קאמר, אבל שישוב בתשובה אי אפשר להשיג, כי זהו נגד שורת הדין, רק הקדוש ברוך הוא לרוב רחמנותו וחמלתו חותר חתירה מתחת כסא כבודו לבעלי תשובה, וזהו בדרך נסתר ושביל ונתיב מוצנע, לאו כל עין רואה, לבל יקטרגו מלאכי השרת, ולכך חותר חתירה מתחת כסא כבוד בסתר ונעלם, לבל ירגישו בו מלאכי השרת. וזהו שערים שהיו במקדש, כל שערים היו משמשים כניסה ויציאה [תמיד ל עמוד ב'], והם שערים מכוונים למעלה מקום ביאת צדיקים ומלאכי השרת, וכמו שנאמר זה השער לה' צדיקים יבואו בו, אבל שער שבדרום היה סגור, ה' אלהי ישראל בא בו, והיינו ששער זה מיוחד לבעלי תשובה, אשר הקדוש ברוך הוא חותר חתירה להכניסם בו, ולכך זה השער יהיה סגור, ה' אלהי ישראל בא בו, כי הוא המכניס והמביא בעלי תשובה דרך זה השער, מה שלא יודע לשום בריה, וזהו הפותח שער לדופקי בתשובה, כי יש להם שער מיוחד לכך, ולכך במקום שבעלי תשובה עומדים, אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד [ברכות ל"ד עמוד ב'], כי שביל ההוא לבעלי תשובה, נעלם מעין כל בריה, ואין צדיקים מגיעים לשם, ולכך אין להשיג זה בנבואה אם ישוב הרשע בתשובתו מרשעתו או לא, כי זהו שביל מיוחד, לא תגיע שם השגת שום נביא:

ולכך נאמר במדרש בישמעאל [בראשית רבה נ"ג-יד] וישמע אלהים את קול הנער, קטרגו מלאכי השרת, ואמר הקדוש ברוך הוא אני רואה מה שאתם אינכם רואים, והיינו כי כבר אמרו כי ישמעאל חזר בתשובה בימי אברהם אביו, וזה לא ידעו מלאכי השרת, וידעו מרשעתו, אבל לא השיגו מתשובתו, כי זו היא החתירה תחת כסא הכבוד, ולכך אמרו

שימות בצמא, אבל הקדוש ברוך הוא ראה כי ישמעאל יחזור בתשובה, ולכך החיה הקדוש ברוך הוא אותו, וכן הדבר במלך חזקיהו, כי ראה ברוח הקדש שיהיה מנשה רשע, אבל תשובתו לא הבין ולא ידע, ולכך פירש מאשה לבל יהיה פריה ורביה. אבל ישעיה אמר לו, בהדי כבשי דרחמנא למה לך, כי זהו שמנשה ישוב בתשובה הוא מן הנעלמות ונסתרות, לבל תוכל להשיגו ברוח הקדש, אבל באמת עשה תשובה שלימה [סנהדרין ק"ג.], עד שאמרו כי הוא בגן עדן ראש לכל בעלי תשובה, כמבואר בכל בו בחדרי גן עדן עיין שם. ולכך מה דפקדת הוה לך למעבד, פן יחזור בתשובה כאשר באמת היה, ולכך נסב באמת אשה ודו"ק:

הביטו נא וראו, כמה עמקו מחשבות הבורא, וכמה יש לאדם להנצל מעבירה, ולהודות לה' שהרבה רחמיו לקבלו בתשובה, עד שאפילו מלאכי השרת לא ידעו ממקום קבלתו, וה' ברוב רחמיו פותח לו פתח מיוחד, והוא אחד מניסים שעשה הקדוש ברוך הוא עם בריותיו, וכמאמר דוד [תהלים קי"ח-כ"ב] אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה, מוסב על בעלי תשובה, שכולם מאסו אותו אפילו מלאכי השרת, והיה לראש, שנשגבה מעלתו יותר מצדיקים. וקאמר [שם פסוק כ"ג] מאת ה' היתה זאת היא נפלאת בעינינו, דהיא אחת מפלאות ה' שמפליא לעשות עם בני אדם:

פרק י"ג

במקום שבעלי תשובה עומדים - המשך

זהו הקדוש פרשת משפטים קו א

מאי יצא בגפו, הא אתמר, אבל תו רזא אית ביה, יצא בגפו, כמה דאת אמר (משלי ט ג) על גפי מרומי קרת, מה להתם עלוייא וסליקו, אוף הכא עלוייא וסליקו, אתר דמריהון דתיובתא

סלקין, אפילו צדיקים גמורים לא יכלין למיקם תמן, ובגין כך כיון דתב בתיובתא, קודשא בריך הוא מקבל ליה ודאי מיד.

תרגום:

מהו יצא בגפו. הרי נאמר, אבל עוד סוד יש בו, יצא בגפו, כמו שאתה אומר על גפי מרמי קרת, מה שם עילוי ועליה, גם כאן עילוי ועליה. מקום שבעלי תשובה עולים אפילו צדיקים גמורים לא יכולים לעמוד שם. ומשום כך כיון ששב בתשובה, הקדוש ברוך מקבל אותו ודאי מיד.

בית יש לו לבעל תשובה בגן עדן

ילקוט שמעוני בראשית פרק ב' רמז כ'

(יה) אמר רבי יהושע בן לוי שני שערי כדכד יש בגן עדן ועליהם ס' רבוא מלאכי השרת וכל אחד מהם זיו פניהם כזוהר הרקיע מבהיק ובשעה שהצדיק בא אצלם מפשיטין מעליו הבגדים שעמד בהן בקבר ומלבישין אותו ח' בגדים של ענני כבוד ושני כתרים נותנין על ראשו אחד של אבנים טובות ומרגליות ואחד של זהב פרוים ונותנין שמונה הדסים בידו ומקלסין אותו ואומרים לו לך אכול בשמחה לחמך ומכניסין אותו למקום נחלי מים מוקף ת"ת מיני ורדין והדסים וכל אחד ואחד יש לו חופה בפני עצמו לפי כבודו שנאמר כי על כל כבוד חופה ומושכין ממנה ד' נהרות אחד של חלב ואחד של יין ואחד של אפרסמון ואחד של דבש וכל חופה וחופה למעלה ממנה גפן של זהב ול' מרגליות קבועות בו וכל אחד מבהיק זיוו כזיו הנוגה. וכל חופה וחופה יש בה שלחן של אבנים טובות ומרגליות. וששים מלאכים עומדים לראש כל צדיק וצדיק ואומרים לו לך אכול בשמחה דבש שעסקת בתורה שנמשלה כדבש שנאמר ומתוקים מדבש ושתה יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית שעסקת בתורה שנמשלה כיון שנאמר אשקך מיין הרקח. והכעור שבהן כדמותו של יוסף וכדמות רבי יוחנן ופריטי רמון של כסף מוקף כנגד השמש ואין אצלם לילה שנאמר ואור צדיקים כאור נגה ומתחדש עליהם לשלש משמרות. משמרה ראשונה נעשה קטן ונכנס למחיצת קטנים ושמח שמחת קטנים. משמרה שניה נעשה בחור ונכנס למחיצת בחורים ושמח שמחת בחורים. משמרה שלישית נעשה זקן ונכנס למחיצת זקנים ושמח

שמחת זקנים. ויש בגן עדן שמונים רבוא מיני אילנות בכל זויותיו הקטן שבהן משובח מכל עצי בשמים בכל זוית יש בו ס' רבוא של מלאכי השרת מזמרים בקול נעים ועץ החיים באמצע ונופו מכסה כל גן עדן ויש בו ת"ק אלף טעמים ואין דמותו של זה דומה לזה ואין ריחו של זה דומה לשל זה וזה ענני כבוד למעלה הימנו ומארבע רוחות מכין אותו וריחו הולך מסוף העולם ועד סופו ותחתיו תלמידי חכמים שמבארין את התורה. וכל אחד יש לו שתי חופות אחת של כוכבים ואחת של חמה ולבנה. בין כל חופה וחופה פרגוד של ענני כבוד ולפנים ממנה עדן שבה י"ש עולמות שנאמר להנחיל אוהבי יש יש בגימטריא שלש מאות ועשרה. ובתוכו שבעה בתים של צדיקים ראשונה הרוגי מלכות כגון רבי עקיבא וחבריו. שניה טבועים בים. שלישית רבן יוחנן בן זכאי ותלמידיו מה היה כחו שכך היה אומר אם כל השמים יריעות וכל בני אדם לבלרין וכל היערים קולמוסין אינן יכולין לכתוב מה שלמדתי מרבתי ולא חסרתי מהם אלא ככלב המלקק בים. כת רביעית אלו (טו) שירד הענן וכסה עליהן. כת חמישית אלו בעלי תשובה במקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינן עומדין. כת ששית אלו (טז) רווקים שלא טעמו טעם חטא מימיהם. כת שביעית אלו עניים שיש בהן מקרא ומשנה ודרך ארץ עליהם הכתוב אומר וישמחו כל חוסי בך לעולם ירננו והקדוש ברוך הוא יושב ביניהן ומבאר להן את התורה שנאמר עיני בנאמני ארץ לשבת עמדי וגו' ולא פרסם הקדוש ברוך הוא כבוד המתוקן להם יותר ויותר שנאמר עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו. תוקן:

רק מי שנטמא יכול להשיג שלימות

ישמח משה פרשת חקת דף סו/א

עוד ביאור על המדרש הנזכר לעיל (נמדכז רכס פרשה י"ט ג) בקש שלמה לידע סודה להלן (נאופן ג) שסודה של פרה לא יובן, רק למי שהוא והתורה אחד. והנה עיקר הקושיא של הפרה על שמטמא את טהורים, אם כן הוא מקור טומאה והאיך מטהרת את הטמאים, והנה מי שמבין הדבר לאשורו יקרא נותן, שהוא יכול ליתן הדבר לתלמידו, וכמו שנאמר (שמות כ"א) אשר תשים לפניהם כמו שהוא לפי הפשט, (עיין נכ"י ריש פרשת משפטים וליבור המתחיל אש"ו). והיינו מי יתן טהור מטמא לא אחד,

ר"ל אם לא אחד הוא עם התורה, וק"ל. באופן ב' נראה לי, על פי מה שכתב בכלי יקר הטעם על שמטמא טהורים ומטהר טמאים, משום שכל דבר נפעל מהפכו, עיין שם דבריו כי נעמו. והנה על פי זה פירשתי (נפגסת ולאחזן ולנכיס ו ה) בכל לבבך בשני יצרך ביצר טוב וביצר הרע (נככות נ"ד עמוד א'), כי נפעל מהפכו. ועל פי זה יובן אמרם (נככות ל"ד ועמוד ז') במקום שבעלי תשובה עומדים, אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד. ועל פי זה יובן ושבית שביו (פגסת תלא ולנכיס כ"א י). כי הוא מתגבר תמיד כשמרגיש הפכו, הכי נמי כשתרגיש בו, והבן. ועל פי זה מבואר הפסוק מי יתן טהור מטמא לא אחד, ר"ל מי שהוא אינו אחד עם אותו הדבר, נפעל מהפכו, ודוק. והנה דרשו רבותינו זכרונם לברכה והמכשלה הזאת תחת ידך (ישעיה ג ה), אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן נכשל בהן (גיטין מ"ג ועמוד א'). ונראה שהיינו גם כן מטעם הנזכר לעיל, דמהפכו שהיא המכשלה והטעות, נפעל מאד כשמרגיש בו ומגביר שכלו ובא לידי שלמות השגה, וזה פשוט וברור. וזה אמרם זכרונם לברכה בקש שלמה לידע טעמה של פרה אדומה מפני מה מטמא טהורים ומטהר טמאים, אמר אמרתי אחכמה והוא רחוקה ממני, ר"ל כשהיא רחוקה ממני דהיינו כשבא למכשול, אז נתפעל מהפכו ובא לשלמות השגה, וזה בעצמו הטעם של פרה אדומה, והיא פירוש יקר בס"ד:

ב' טעמים לכך שמקום שבעלי תשובה עומדים וכו'

חסד לאברהם מעין ה נהר מח

והנה ההיכל הזה מתעלה על הנזכרים, ועל זה נאמר מקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד שם, ויש בזה כמה טעמים הא' שממש משבר מתלעות החיצונים בשובו ומכניעם, מה שלא עשה הצדיק שלא נכנס אליהם לשבר כחם. הב' שהרי התשובה מצוה המאירה כל העבירות שבתורה, ומשם כל זדונות החשוכים העושים פגם האיר עליהם אור התשובה ונעשו זכיות, ירצה אורות זכים מאירים, נמצאו אלו העבירות כולם מצות תשובה מתקנם, שהרי התשובה עם כל א' וא' מהם, ובהיותו מתמרר ושב מכל א' וא' הרי זכה כולם, ואלו הם מצות שאין לצדיקים גמורים כמותם, ודאי שמצות התשובה היא מצוה מטהרת הטמאים ומלבנת השחורים ומהפך הטמא לטהור. וזה מה שאמרנו לעיל:

טעם נוסף לכך

קדושת לוי קדושה רביעית פורים

מקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אין יכולין לעמוד, כי יותר תענוג מעליות הנצוצות שבתוך הקליפות מצדיקים עצמן. למשל לבן שהוא פעם אחד בשנה אצל אביו ובא ממקום רחוק התענוג גדול יותר מכשהוא אצל אביו בתמידות, לכן בעל תשובה שבא ממקום רחוק התענוג גדול יותר מצדיק שהוא אצל אביו.

דוגמא נוספת

אוהב ישראל לקוטי נ"ד

בימים ההם גו' יבוקש את עון גו' ואיננו גו' (נ. ט). ולכאורה אינו מובן כוונתו בנבואה זו. למה ועל מה יבוקש העון. ולא טוב ויפה הוא שיהיה נעלם ונאבד זכרו ולא יעלה על הלב לעולם. אך מצינו שיש בהאותיות שמחשבין בהם הסוחרים כל החשבונות הצריכים להם. יש אות אחד הנקרא בלשונם נו"ל ואות נו"ל בעצמו אינו נחשב בהמספר לכלום. רק פעולתו הוא להגדיל מספר האות הכתוב אחריו מיחידית לעשירית. ומעשירית למאות כו' כידוע להעוסקים בזה. כמו כן העבירה בעצמה אינה נחשבת לכלום. רק פעולתה הוא להגדיל מספר הזכיות שנעשו מהעבירות בעשותו תשובה שלימה מאהבתו ית'. וכמאמרו חכמינו זכרונם לברכה (נלכות ל:): מקום שבעלי תשובה עומדים כו'. וכן יהי רצון שנזכה לשוב לשמו ית' באמת בכל לבבינו מאהבת השם יתברך במהרה בימינו אמן:

יסוד התשובה

מפתח

פרק ד' - בו יתבאר דברי המעוררים אל התשובה, עד היכן מגיע פגם החוטא בכל העולמות של מעלה ולכל הנבראים של מטה, דהיינו: בעולם הזה שתחת גלגל, ואיך הוא גורם להביא רעות גדולות

על גופו ועל נשמתו ועל בניו ועל אחרים, וגורם אריכת הגלות ושפיכת דמי חסידים ומיתת צדיקים, שנתפסים בעוון הדור, הלא יצעקו אל ה' עליו, שהביא עליהם רעות גדולות, ויתבאר עוד שם באור נחמד מהרב ר' משה אלשיך על הפסוק: "והפילו השופט והכהו לפניו".

פרק ד'

**קודם שיבאר דרכי תשובה אחר שפשפש ומצא,
נביא קצת דברים המעוררין את האדם לתשובה**

**ראוי לכל איש שיחוס על עצמו, שהרי אפילו בעלי חיים
בורחין מן האש ומן המים במקום שיראו סיבת מיתתם**

זה לשון ה"ראשית חכמה" (בהקדמה לשער התשובה): והנה כאשר יתן האדם אל ליבו ענין הפגם, שפגם בכל העולמות אם בגופו אם בנפשו ורוחו ונשמתו, זוהי סיבה גדולה שיעשה תשובה ויתחרט חרטה גמורה, כאשר ידע בברור גנות מעשהו, מלבד עונשו בעולם הזה ובעולם הבא, שיש עבירות שיש בהם כרת, ולפעמים הוא אומר "הכרת תכרת", והוא שיכרות הגוף מהעולם הזה והנשמה מהעולם הבא, וראוי לכל איש שיחוס על עצמו, שהרי אפילו בעלי חיים בורחין מן האש ומן המים במקום שיראו סיבת מיתתם, ואיך לא יחוס האדם על עצמו, ששם לו יתברך יתרון על בעלי חיים – השכל, ובפרט לישראל עם סגולתו, שהבדילנו על ידי התורה מהאומות, שראוי שלא יפול בשחת עמוקה, מקום אשר לא יוכל לצאת, והרי הוא מותרה ועומד על פי התורה והנביאים והחכמים, שהיה בהם רוח הקודש והודיעו לנו ענין גן עדן וגהינם, טוב שיפול לפני השופט של מטה, משיפילוהו ויכוהו בית דין של מעלה.

כתב הרב ר' **משה אלשיך** בענין המלקות, וזה לשונו: "והפילו השופט והכהו לפניו" - כי טוב לו שיפול לפני השופט של מטה, משיפילוהו ויכוהו בית דין של מעלה, פן יוסף להכותו על אלה מכה רבה על ידי בית דין של מעלה בגהינם, ולא עוד אלא

שמרויח הבושה, וזה שאמר: "ונקלה אחיך לעיניך" - ולא לפני בית דין של מעלה, כמו שכתוב בזוהר, כשגוזרין עונש על עוון האיש מכריזין עליו בבית דין של מעלה לפני השם יתברך ולפני כל הנשמות לאין מספר, באופן שקשה עליו הבושה והכלימה ההוא יותר מכל העונשים, עד כאן לשונו.

צריך לעשות תשובה, שפגם בכל העולמות

הנה מה שכתב ב"ראשית חכמה", שיתן אל ליבו ענין הפגם שפגם בכל העולמות. בפרק ב' ממשיל ענין זה לסילון מים המקלח מן המעיין, והמים ההם הולכין להשקות גנות ופרדסים ושדות וכרמים, ובא אחד בשטותו, והוליד את זה המים אל האשפה לריק, מקום אשר אין בו תועלת. ודאי שבעל המים יכעס עליו: א' שבטל להשקות גנותיו הטובים, והב' שקלקל הצנור ושוברו, והנמשל הוא חמור מהמשל, כי החוטא - מלבד שהוא קלקל את צנורי השפע מלבוא אל מקום הראוי להם - מוליכן אל המקום, שהכעיס המלך ה' צבקות, והוא זה שמוציא הקדושה אל הטומאה, מקום שהוא ראוי שיהא חרב ויבש, והוא משקה אותו ומרוה אותו. ימצא ענין זה בפרט - הבא על הנכרית והבא על העריות והמוציא זרע לבטלה, וכמוהו בפגם הלשון, שפגם בברית הלשון חמור יותר מברית המעור, וצריך לעשות תשובה לתקן צנורות הנשברים ולהחזיר השפע אל מקומה, לכל מקום ומקום שהיה בו פגם, וזהו פירוש של "תשובה" - שמשיב המדרגות והתקונים על מכונם הראשון, כמשיב סילון אל מקומו, עד כאן לשונו.

שערי תשובה לרבינו יונה

השער הראשון – אות יא: עתה נבאר עקרי התשובה:

העקר השני: עזיבת - החטא. פי יעזוב דרכיו הרעים ויגמור בכל לבבו כי לא יוסיף לשוב בדרכי ה' עוד. ואם און פעל, לא יוסיף, כענין שנאמר (יחזקאל לג, יא) שובו שובו מדרכיכם הרעים, ונאמר (ישעיה נה, ז) יעזב רשע דרכו: ודע, כי מי אשר חטא על דרך מקרה, פי התאנה תאנה ויחזק עליו יצרו ויתקפהו, ולא נחלצו רעיוניו וחושיו בפגעו בו, ולא מהרו לגעור בים התאנה ויחרב, על כן יגורהו היצר בחרמיו, ונפל במכמוריו, לפי שעתו ועתו, בהיות רוח היצר - רע מבעתו, ולא מאשר חפצו ורצונו למצא עונו ולעשות כמוהו אחרי זאת, ראשית תשובת האיש הזה, החרטה, ולשים יגון בלבו על חטאתו ולהיות נפש נענה ומרה כלענה, אחרי - כן יוסיף בכל יום יראת - השם בנפשו, ויתן חתת אלהים בלבבו בכל עת, עד אשר יהיה נכון לבו בטוח בשם, כי, אם יוסיף יעבר - בו היצר ויפגשהו כפעם בפעם ורבה עליו תאנתו כמשפט הראשון, לא יהיה נפתה לבו עליו ויעזוב דרכו, כמו שנאמר (משלי כח, יג) ומודה ועזב ירחם, הזכיר תחלה ומודה, על החרטה והודוי, ואחר - כך ועזב. אך האיש המתניב על דרך לא טוב תמיד, וגבר על חטאיו דורך בכל יום ושונה באולתו, ושב במרוצתו גם פעמים רבות, וכל עת אוהב הרע, ומכשול עונו ישים נכח פניו, רצוני לומר, התאנה והיצר, וחפצו ומגמתו, אשר לא יבצר ממנו כל אשר יזם לעשות, ראשית תשובת האיש הזה, לעזוב דרכו ומחשבתו הרעה, ולהסכים לקיים ולקבל עליו לבל יוסיף לחטא, אחרי - כן יתחרט על

עלילותיו הנשחתות ויָשֵׁב אֶל הַשָּׁם, כָּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נה, ז) יַעֲזֹב רָשָׁע דְרָפוֹ וְאִישׁ אֶנוּן מִחֲשַׁבְתּוֹ וְיָשֵׁב אֶל - יי וירחמהו. והמשל בזה, לְמִי שֶׁאֲחִזּוּ הַשָּׂרָץ וּבָא לְטָבוֹל וּלְהַטְהֵר, כִּי יִנַּח הַשָּׂרָץ תַּחֲלָה וְאַחֲרֵי - כֵּן יִטְבּוֹל וְיִטְהַר. וְכֵל זְמַן שֶׁהַשָּׂרָץ בָּיְדוֹ, עוֹד טִמְאַתּוֹ בּוֹ, וְאִין הַטְּבִילָה מוֹעִילָה. וְהִנֵּה עֲזִיבַת מִחֲשַׁבַת הַחֲטָא הִיא הַשְּׁלֶכֶת הַשָּׂרָץ. וְהַחֲרָטָה מֵאֲשֶׁר חָטָא וְהוֹדוּי וְהַתְּפִלָּה, בְּמָקוֹם הַטְּבִילָה. וְהִיא כִּי יְבוֹאוּ יְסוּרִים וּמְכַאוּבִים עַל הַרְשָׁע אֲשֶׁר תִּמְיֵד כָּל זְמָמּוֹ לְהַתְּהַלֵּךְ בְּאֲשָׁמּוֹ, יוֹסֵר בְּתַחֲלָה, וְיָשׁוּב מִחֲשַׁבְתּוֹ הִרְעָה אֲשֶׁר חָשַׁב וְיִכְרִית מֵעַבְדּוֹ מִיָּדּוֹ. וְהַמְּשֵׁל בְּזֶה, לְעֵגֶל אֲשֶׁר יִכּוּהוּ בְּמִלְמַד הַבְּקָר לְכוֹן תִּלְמִיּוֹ. כֵּן הַמִּתְנַצֵּב עַל דְרָכָה לֹא טוֹבָה, יִסַּח הַמוֹסֵר תַּחֲלָה לְעֲזוֹב דְרָכָי - מִנּוֹת לְלֶכֶת דְרָכָה יָשָׁר, כָּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה לא, יז) שְׁמוֹעַ שְׁמַעְתִּי אֶפְרַיִם מִתְנוֹדֵד יִסְרְתֵנִי וְאֹנֶסֶר כְּעֵגֶל לֹא לָמַד. וְעוֹד נֶאֱמַר אַחֲרָיו (שם שם, יח) כִּי - אַחֲרַי שׁוֹבֵי נַחֲמָתִי. רוֹצֵה לומר, כִּי אַחֲרַי אֲשֶׁר יִסְרְתֵנִי וְאֹנֶסֶר וְשַׁבְתִּי מִדְרָכַי הִרְעָה, נַחֲמָתִי אַחֲרַי - כֵּן וְאֶתְחַרֵּט עַל מֵה שֶׁעָבַר מִדְּבָרַי עֲוֹנוֹתַי. וְהִנֵּה נִתְבָּאָר לְךָ מִזֶּה כָּל הָעֲנִין אֲשֶׁר בְּאַרְנוֹ:

מִלְחָמָה לָהּ בְּעַמְלָק

(ב) הַצַּדִּיק הַקְּדוֹשׁ רַבִּי נֹתָן אֲדֹלְעָר זִי"ע בְּמִלְחַמְתּוֹ הַגְּדוֹלָה לְהַבִּיא מִשִּׁיחַ

בספר דרך הנשר מובא מהצדיק הקדוש רבי נתן אדלער, שעיקר עיכוב ביאת המשיח שאינו בא הוא בגלל השחיטה שמאכילים את עם ישראל בנבילות וטריפות ואם יתקנו זאת יבא תיכף ומיד ממש, ואעתיק מה שכתב שם ממקצת מספר "האבי"ב" [ראשי תיבות אחינו בני ישראל בגולה] מהנוגע לדעת בדורנו וז"ל:

ר' נתן אדלער ותלמידו ר' משה סופר מפרעשבורג מקובלים בנסתר, ר' נתן אדלער רצה לפסול השוחטים דפראנקפורט דמיין, ולהכניע חותם הסטרא אחרא ששורה על שוחטים פסולים בסוד על חרבך תחי' וגו' ואלמלא השיג כל רצונו בא משיח, אך הסמ"ך מ"ם העמיד עליו רודפים קצבים והוצרך לברוח. וזה היה סוד ירידת הבעל שם טוב הקדוש לעלמא הדין ורמז על זה ב"זע"ס" תצעד אר"ץ, ראשי תיבות: זביחה עירובין מקוואות.

ג) הצדיק הקדוש בעל דברי חיים זי"ע מגלה לנו סודות נוראים

יידוע שעל ידי השוחטים הקלים שהאכילו בשר פיגול, יצאו מן הדת לערך ג' וחצי מיליאן יהודים רח"ל, כמבואר בשאלות ותשובות "דברי חיים" (יורה דעה חלק א' סימן ז'), שאין עבירה כמאכלות אסורות שמטמטם הלב הישראלי, ובעונותינו הרבים ראינו דעל ידי זה יצאו מן הדת כמה קהילות בארץ לוע"ז שאכלו ונתפטמו בנבילות וטריפות על ידי השובי"ם הקלים, וגברו עליהם דעות זרות עד שנאבדו מן הקהל (עיין שם דבריו הקדושים החוצבים להבות אש).

וכן מובא ב"דגל מחנה אפרים" (פרשת עקב מכתב מהרמב"ם זצ"ל) ששבעים אלף איש כפרו בתחיית המתים בגלל שאכלו ונתפטמו במאכלות אסורות עד שיצאו מהדת ובא עליהם מלך והרג את כולם רח"ל.

יידוע שמערמת הסמ"ך מ"ם שלא לפתות כל יחיד ויחיד, רק מעמיד שוחטים ורבנים בכל מקום מסיטרא דיליה ועל ידי זה הכל ברשתו. (עיין מאור ושמש פרשת תבא).